

Betygssättning i ämnet idrott och hälsa

Vad ligger till grund för ett betyg?

Robin Sundberg

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete grundnivå 45:2012
Idrott fritidskultur och hälsa för skolår F-6 Vt 2012
Handledare: Bengt Larsson
Examinator: Lars Lindqvist

Sammanfattning

Problem område

I dagsläget så finns det flera olika undersökningar som visar på ett dilemma kring betygssättningen i ämnet idrott och hälsa. Undersökningarna visar på att lärare runt om i landet undervisar, bedömer och betygssätter sina elever på helt skilda grunder. Undersökningar visar också på att detta dilemma leder till att eleverna inte riktigt vet vad som ligger till grund för deras betyg i ämnet.

Syfte

Syftet med min studie är att belysa vilka grunder som idrottslärarna väljer att bedöma sina elever utifrån, och med hjälp av det sedan se om det skiljer sig lärarna emellan och varför. Mitt syfte med studien är även att belysa hur eleverna resonerar angående betygssättning. Med detta som utgångspunkt så försöker jag igenom hela studien svara på två frågeställningar. Den ena är, vilka grunder bedömer idrottslärarna sina elever på vid betygssättningen i ämnet idrott och hälsa?, Och andra är, hur eleverna resonerar kring betygssättning och vad de själva tror att de blir betygsatta på?.

Metod

För att kunna få svar på dessa frågor så utförs en undersökning med totalt åtta deltagare, varav fyra av dem var lärare och de andra elever. I undersökningen används en kombinerad metod där samtliga deltagare får både fylla i ett frågeformulär och delta i en intervju.

Resultat

Resultatet av min studie visar ur ett lärarperspektiv, på att lärarna tycker lika kring vissa grundens betydelse för betygssättningen, men det visar även på att lärarnas åsikter också tydligt kan skilja sig. Slutsatsen är att detta kan bero på flera olika faktorer som t ex skilda erfarenheter och arbetsförutsättningar som då lärarna ständigt påverkas av och gör så att deras undervisning skiljer sig. Ur elevernas perspektiv visar resultatet att en del har bra medvetenhet om vad de blev betygsatta på medan andra inte har en lika bra uppfattning. Slutsatsen visar på att lärarnas sätt att bedöma eleverna är avgörande för elevernas medvetenhet.

Innehåll

1.Inledning	3
Introduktion.....	3
Bakgrund.....	3
Forskningsgenomgång.....	4
Förändrat betygssystem.....	4
NU 03.....	5
Teoretisk utgångspunkt.....	6
Ramfaktorteori.....	6
Läroplansteori.....	7
Summativ/Formativ bedömning.....	8
Syfte.....	8
Frågeställningar.....	8
2.Metodval	8
Intervjuer/Enkäter.....	9
Urval.....	10
Datainsamling/Genomförande.....	10
Tillförlitlighet.....	11
Etiska aspekter.....	11
3.Resultat	12
Betygsgrunder.....	12
Moments betydelse.....	13
Bedömning inom momenten.....	14
Kursplanen.....	16
Ramar för bedömning.....	16
Metod för bedömning.....	17
4.Analys/diskussion	19
Analys.....	19
Diskussion.....	22
Slutsats.....	24
Metoddiskussion.....	25
Vidare forskning.....	26
Referenslista	27
Bilaga 1.....	28
Bilaga 2.....	28
Bilaga 3.....	30

1. Inledning

Introduktion

Under min studiegång till att bli framtida lärare inom ämnet idrott och hälsa så har jag upptäckt att det finns flera dilemman kring läraryrket och ämnet idrott och hälsa som ständigt diskuteras mellan både forskare, lärare och allmänheten. Ett av dessa dilemman som ofta dyker upp är diskussionen kring betygsättning och bedömning i idrott och hälsa.

I min utbildning så har jag ofta varit ute på praktik och har på så sätt träffat många lärare i idrott och hälsa. Efter att ha diskuterat med flera olika lärare inom ämnet så har jag fått uppfattningen om att bedömningen och betygsättningen av eleverna skiljer sig väldigt mycket mellan de olika lärarna.

När jag tänker tillbaka till min egen skoltid i högstadiet och gymnasiet och kring min egen uppfattning av betygsättningen i idrotten, så är de enda klara kopplingarna jag kommer ihåg att under konditions test och orientering så skulle vi klara av testerna på en viss tid för ett visst betyg. Men detta skedde bara en eller två gånger om året, så vad mer betygsattes vi på?.

När jag tänker efter så hade jag under skoltiden faktiskt ingen aning. Detta är ett annat dilemma som också förekommer fortfarande och som för eleverna kan vara väldigt jobbigt.

Bakgrund

Alla lärare i ämnet idrott och hälsa har precis som alla andra lärare i uppgift att försöka genom deras undervisning få sina elever att uppnå de kunskapskrav som ämnets kursplan hänvisar till. Kursplanen anger alltså genom dessa kunskapskrav vad eleverna ska lära sig. Dock så hänvisar inte kursplanen till några metoder eller arbetssätt som lärarna ska använda sig av för att eleverna ska kunna uppnå dessa kunskapskrav. Kursplanen beskriver heller inte om några av kunskapskraven är viktigare än andra. Och inte nog med det så kan flera av dessa kunskapskrav, som eleverna ska bedömas utifrån, också ses som väldigt oklara. Det enda givna och tydligt mätbara kravet är att eleverna ska kunna simma 200 meter varav 50 meter ryggsim (Läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, sid 58ff). Detta leder till att lärarna har ett stort så kallat tolkningsutrymme, dels till att själva tolka vilka fysiska aktiviteter de ska använda sig av för att eleverna ska kunna uppnå kraven. Och dels även vid betygsättning själva tolka vilka kunskapskrav som de tycker ska prioriteras framför andra (Redelius 2007).

Detta förklarar Karin Redelius också visar sig hos eleverna genom att de inte vet vad de själva blir betygsatta på. Flera studier visar att många elever idag inte har någon koll på vilka kriterier de bedöms utifrån eller mål som de ska uppnå, vilket är väldigt konstigt eftersom eleverna då inte vet vad de ska kunna och hur ska de då kunna sträva mot att lära sig något de inte vet att de ska lära sig (Redelius 2008).

Med detta som bakgrund så hoppas jag därför att med min studie kunna få dels en klarare bild över vilka moment som olika idrottslärare idag anser är viktigare än andra och om det finns tydliga skillnader mellan lärarna. Jag vill även med min undersökning få en djupare insikt till varför vissa lärare tycker vissa moment är viktigare och kunna analysera samt diskutera kring flera tänkbara orsaker. Jag är också intresserad av att undersöka elevernas uppfattningar av

ämnet idrott och hälsa och försöka ta reda på om de verkligen vet vilka mål de ska uppnå och vilka kriterier de blir bedömda utifrån.

Forskningsgenomgång

Förändrat betygssystem

I boken betyg i teori och praktik tar Maria Samuelsson och Kenneth Nordgren upp relevant bakgrund kring betyg och hur betygsättningen har förändrats och utvecklats till idag. Samuelsson förklarar hur lärarna vid tiden fram till 1960 talet använde sig av det så kallade absoluta betygssystemet vilket gick ut på att eleverna skulle uppnå fastställda kunskaper i läroplanen som deras prestationer i dessa sedan betygsätts utifrån. Kunskapskriterierna under detta system var ofta kopplat till inte bara teoretisk kunskap men också uppförande under skoltiden (Samuelsson 2008). Redelius förklarar hur kunskapen under detta betygssystem sågs på ett väldigt objektiva sätt vilket innebar att all kunskap var mätbar. Därför motsvarade ett visst betyg för ett visst resultat då detta i idrottssammanhang t ex kunde innebära att springa 60 meter på en viss tid gav underlag för ett visst betyg. (Redelius 2007)

Mellan 1960 talet fram till 1990 talet så baserades betygsättningen på ett annat system som kallades för det relativa betygssystemet. I detta system så bedömdes elevernas prestationer inte mot fastställda kriterier från styrdokumentet, utan istället bedömdes elevernas kunskaper mot varandra vilket innebar att det blev mer av ett normalrelaterat system (Samuelsson 2008).

Detta innebär alltså att eleverna i en klass betygsattes beroende på deras kunskaper i förhållande till gruppen. Om en elev hade högre resultat eller visade mer kunskaper än genomsnittet i resten av klassen så fick han eller hon ett högre betyg. Hade en elev däremot lägre resultat än genomsnittet så fick eleven ett lägre betyg (Samuelsson 2008). För att bestämma vilka elever i en klass som skulle få ett högre betyg och vilka som skulle få ett lägre så utgick lärarna ifrån en så kallad normalfördelningskurva. Kurvan var uppdelad i de dåvarande betygsstegen ett till fem, där ett visst bestämt antal elever i en klass skulle bli tilldelade ett visst betyg. Och oavsett om alla i en klass hade förtjänat en trea eller mer så spelade detta ingen roll utan elevernas betyg ställdes helt mot varandra, vilket innebar att en del elever som kunskapsmässigt förtjänade en trea kunde istället bli tilldelad en etta eftersom de andra i klassen var bättre (Samuelsson 2008).

På mitten av 1990 talet förändrades sättet att betygsätta igen på grund av att det relativa systemet ansågs uppmuntra elever till konkurrens. Detta nya system återgick igen till ett liknande system som det tidigare där eleverna bedömdes utifrån deras prestationer i relation till bestämda kunskapsinnehåll i läroplanen. Systemet kallas för det målstyrda systemet vilket vi än har idag, och detta system skiljer sig ändå från det tidigare absoluta systemet bland annat genom att synen på kunskaper nu har förändrats (Samuelsson 2008).

Claes Annerstedt förklarar hur vi i dagens målstyrda system och styrdokument tolkar kunskap som något vi människor konstruerar. Kunskapen är något vi använder för att skapa mening och förstå de intryck som vi noterar i vår omgivning (Annerstedt 2002). Samuelsson och Nordgren citerar även från lpo 94 att,

”Kunskap är inget entydligt begrepp. Kunskap kommer till i olika former så som- fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet- som förutsätter och samspelar med varandra.

Undervisningen får inte ensidigt betona den ena eller den andra kunskapsformen”(Samuelsson 2008, s 67).

De förtydligar också hur denna syn på kunskap skall användas i betygssättningen. Ett betyg som t ex godkänt innebär inte att eleven bara behöver ge fakta i ett område eller att om en elev har visat förståelse så har han eller hon uppnått ett högre betyg. Utan om en elev har visat att hon skapat en kunskap så har hon visat detta genom alla former av kunskap, fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Det är sedan graden av dessa former som hon visar denna kunskap i, hon ska betygssättas på (Samuelsson 2008).

När nu begreppet kunskap är utträttat så förklarar Annerstedt att det är viktigt att veta vad som ska bedömas utifrån styrdokumentet. Han förklarar hur dagens styrdokument består av mål och betygskriterier och det är med hjälp av dessa som elevernas kunskapskvaliteter ska bedömas (Annerstedt 2002). Ett mål kan t ex vara att,

”eleven kan på ett relativt väl fungerande sätt förebygga skador genom att förutse och ge utvecklade beskrivningar av risker som är förknippade med olika fysiska aktiviteter” (Lgr 11 s 4).

Detta beskriver Annerstedt att läraren ska tolka genom att själv fråga sig vad begreppen relativt väl och utvecklande innebär för han eller hon. Detta mål är något som en elev ska kunna och det utgör för ett minimum för de kunskaper som eleven ska ha uppnått efter terminens slut(Annerstedt 2002). Detta mål är sedan uppdelat i olika betygskriterier och det är dessa betygskriterier som läraren ska tolka använda sig av när han eller hon bedömer och betygssätter eleven (Annerstedt 2002). betygskriterierna för detta mål kan t ex vara att,

”Eleven kan på ett i huvudsak fungerande sätt förebygga skador genom att förutse och ge enkla beskrivningar av risker som är förknippade med olika fysiska aktiviteter” (Lgr 11 s7, 8).

Eller, ” Eleven kan på ett relativt väl fungerande sätt förebygga skador genom att förutse och ge utvecklade beskrivningar av risker som är förknippade med olika fysiska aktiviteter”(Lgr 11 s7, 8).

NU 03

En relevant undersökning som kretsar kring betyg och som tydligt kan relateras till min uppfattning och syfte med min undersökning är skolverkets 2003 år nationella utvärdering av grundskolan(NU 03). NU 03 är väldigt stor undersökning med deltagande på upp mot 10 000 elever, 1 900 lärare som arbetar på 197 olika skolor.

I undersökningen så utvärderas bland annat betygssättningen i idrottsämnet där idrottslärare intervjuades kring betygssättningen och frågades vad de tyckte var viktigt och mindre viktigt vid bedömningen av sina elever. Undersökningens resultat visar bland annat tydliga tecken på denna otydlighet som finns inom idrottsämnets innehåll och styrdokument genom att många lärare har helt olika uppfattningar kring vad de ska bedöma och betygssätta hos sina elever (NU 03).

Även elevernas uppfattning om vad de lär sig undersöks i utvärderingen. Resultatet visar t ex att många elever som har MVG i slutbetyg ändå inte lärt sig något om t ex friluftsliv eller hälsa. Resultatet visar också hur det finns stora skillnader mellan vad eleverna tror är viktigt i idrottsämnet och vad de lär sig(NU 03).

Utifrån sådana undersökningar som i NU 03 så kan jag se att det finns en del problematik kring betygssättningen i skolan och framförallt i ämnet idrott och hälsa. Detta är också något som Karin Redelius tar upp i boken "Idrottsdidaktiska utmaningar". Där beskriver hon bland annat att studier som gjorts kring betygssättningen visar att många lärare i ämnet är väldigt oense om vilka mål som är de viktiga. Studierna visade att det skiljer mellan lärare angående syn på målen, vilka kunskaper som är viktiga och vad som ligger till grund för bedömning. Detta leder enligt Redelius till att eleverna idag inte kan vara riktigt säkra för vad som ligger grund för bedömningen (Redelius 2007). Redelius beskriver även i boken hur idrottsämnet idag, bland annat på grund av just detta dilemma kring betygssättningen, har alldeles för låga krav iförhållande till vissa betyg. Hon förklarar hur vissa elever idag endast kan behöva vara på lektionstiden för att få ett godkänt betyg. Även de högre betygen är ofta för lätta att uppnå, vilket då gör det väldigt orättvist om lärare sätter betyg på olika moment, för då kan vissa elever gynnas mer än andra (Redelius 2007).

Någon annan som också relaterar till detta liknande dilemma är Claes Annerstedt. Han påpekar att tolkningar av betygskriterierna kan skilja sig avsevärt mellan olika skolor, då ett G på den ena skolan kan anses vara ett VG på den andra. Annerstedt förklarar hur det beror på att lärare i idrott och hälsa har svårigheter att förstå meningen av betygssystemets intentioner vilket då också leder till att de får svårt att tolka målen och formulera lokala kriterier (Annerstedt 2009).

En förklaring till dessa skillnader och oklarheter i betygssättningen beskriver Grönlund kan kopplas till de tidigare betygssystem som jag beskrivit tidigare. Grönlund förklarar hur lärare idag kan ha en tendens att undervisa och bedöma sina elever utifrån det betygssystem och de styrdokument som de i sina studier blev undervisade att använda sig av (Grönlund 2007). Han beskriver hur lärare i början av sin yrkeskarriär och en tid framåt har utvecklat en grund för sin undervisning, bestående av olika arbetssätt och olika metoder att lösa problem med. Och när sedan betygssystem och styrdokument förändras så kan lärarna känna att de förlorar dessa kunskaper och metoder, att hela deras professionella utveckling avfärdas. Därför väljer då många att stanna kvar i de tidigare betygssystemen eftersom det är de som de verkligen kan och det har fungerat (Grönlund 2007).

Claes Annerstedts stärker också detta fenomen i sin text, där han menar att vi kan se exempel från tidigare betygssystemen idag. Han förklarar hur mycket av det som bedöms inom idrott och hälsa fortfarande kretsar kring elevjämförelse istället för att jämföra med kriterierna (Annerstedt 2009). Redelius påpekar en liknande företeelse då studier visar att mätbara prestationer ofta avgör vilket betyg som eleven får. Karin Redelius menar också att elever bör ha en utvecklad social förmåga (Redelius, 2007). Detta framhäver även Annerstedt med att betygssättning i idrott och hälsa även till stor del handlar om attityder och inställning (Annerstedt 2009).

Teoretisk utgångspunkt

Ramfaktorteorin

Jag har i denna del tänkt redogöra för de teorier som jag utgår ifrån när jag gör min undersökning och även använder mig av i analysen av resultatet.

En av de teorier som jag tänkt ha som utgångspunkt är den så kallade ramfaktorteorin. Denna teori beskriver Donald Broady går ut på att lärare har i sitt yrke många olika yttre faktorer som påverkar deras arbete. Dessa faktorer kan kallas ramar och alla lärare måste i sin undervisning arbeta inom dessa ramar. Det finns många olika ramar både stora som gäller för alla lärare och även mindre ramar som kan skifta väldigt för många lärare (Broady 1999). Dessa faktorer kommer i olika former och kan vara t ex en organisatorisk faktor vilket ofta handlar om t ex klassers storlekar eller lektionstiden, den undervisningstid läraren har att både lära och bedöma sina elever inom, och det är viktigt att veta att dessa kan skifta mellan olika lärare. Det finns även så kallade fysiska faktorer som utgör för lokaler och tillgången till material som också har stor påverkan på lärarens möjligheter att jobba. Också elevernas kunskaper kan vara något som ses som en faktor och som kan tvinga läraren att anpassa undervisningen och bedömningen efter olika klasser eller elever (Lundgren 1999). Ramfaktorteorin går enkelt förklarad ut på att alla lärare har i sitt arbete många olika ramar att jobba inom. Dessa ramar påverkar deras arbetssätt som också påverkar resultatet av arbetet. För att kunna göra ett så bra jobb som möjligt är det som lärare viktigt att synliggöra dessa ramar för sig själv, så att man tydligt ser sina begränsningar och möjligheter. Därefter gäller det att forma undervisningen med hjälp av detta för att få ett så bra resultat som möjligt (Broady 1999).

En annan större ramfaktor som Broady menar på är styrdokumentet, detta är en så kallad konstitutionell faktor, och den måste alla lärare utgå ifrån. Alla idrottslärare har nämligen en kursplan som de alla måste ha som utgångspunkt i utformningen av sin undervisning och i bedömningen av sina elever (Broady 1999).

Läroplansteori

Dessa styrdokument, eller läroplaner, tar även Göran Linde upp i sin bok "Det ska ni veta" där han förklarar kring den så kallade läroplansteorin. Läroplanen är som nämnt tidigare väldigt grundlig vilket gör att lärare måste tolka och göra urval från läroplanen och sedan kunna överföra detta till sin undervisning (Linde 2006). Linde förklarar att detta urval sker på tre plan, först på ett formuleringsplan, vilket utgör styrdokumentet där högre uppsatta personer har formulerat och kommit överens om de mål, kriterier och centrala innehåll som undervisningen skall präglas av. Därefter måste lärarna transformera, tolka, dessa formuleringar till mer egna greppbara för att kunna föra över dessa till undervisningen. Denna tolkning som lärarna måste göra menar Linde påverkas av olika faktorer, liknande ramfaktor teorin, och dessa kan vara t ex lärarens erfarenheter, ämnets traditioner m m. Efter läraren har gjort en tolkning av läroplanen så måste detta också realiseras på lektionerna och detta påverkas också av en mängd faktorer som nämnts tidigare som tidsfaktorn, lokaler, material och klasstorlekar (Linde 2006).

Allt detta måste alltså lärarna förhålla sig till när de formar sin undervisning och bedömer sina elever och det är viktigt att de gör sig medvetna om detta för att deras elever ska få en så bra undervisning som möjligt.

Summativ/Formativ bedömning

Jag har också tänkt redogöra för hur bedömningen, som sker inom dessa ramar, kan ske på olika sätt och med olika syften. Lars Lindström förklarar i boken ”Pedagogisk bedömning” hur bedömning kan ske på olika sätt och hur de två främsta sätten som ofta skiljs åt kallas för formativ och summativ bedömning(Lindström 2005).

Summativ bedömning förklarar Lindström sker t ex under slutet av en termin när undervisningen är klar och betygen ska sättas. Läraren sätter sig då ner och summerar allt som en viss elev har gjort, allt bra och de mindre bra, under terminen och försöker då väga detta mot varandra för att slutligen fastställa ett betyg utifrån detta. Detta bedömningsätt kan ses ha syfte att kontrollera vad eleverna har lärt sig av undervningen i slutet av terminen(Lindström 2005).

Formativ bedömning beskriver Lindström är en del av elevernas undervisning och den syftar till att ge stöd åt eleverna under hela lärandeprocessen. Formativ bedömning gör läraren under lektionerna hela tiden och läraren upplyser även eleverna ständigt om deras kunskaper för att göra dem medvetna och för att även kunna ge dem möjligheter att förbättras. På detta sätt förklarar även Lindström hur lärarna kan tillsammans med eleverna komma fram till mer konkreta egenskapade mål att sträva mot, och eleverna blir på så sätt medveten om vad han eller hon bör fokusera på(Lindström 2005).

Syfte

Syftet med min undersökning har tyngdpunkten i att belysa vilka grunder som idrottslärarna väljer att bedöma sina elever utifrån, och med hjälp av detta se om det skiljer sig lärarna emellan och varför. Jag har också som syfte med min undersökning att belysa hur eleverna resonerar angående betygssättning och om de är medvetna om vad de själva blir betygsatta på.

Frågeställningar

- Vilka grunder bedömer lärarna sina elever på vid betygssättning i ämnet idrott och hälsa?
- Hur resonerar eleverna kring betygssättning och vad tror eleverna själva att de blir betygsatta på?

2.Metodval

Som många vet så kan undersökningar ha en kvalitativ eller kvantitativ utgångspunkt för att försöka ta reda på de svar vi söker. Pål Repstad förklarar i boken ”Närhet och distans” hur kvantitativa metoder har som syfte att genom siffror försöka hitta företeelser i hur till exempel ofta någonting sker eller vanligt någonting är(Repstad 2007). Denna utgångspunkt skulle jag kunna använt om jag endast ville veta vilka moment som idrottslärarna idag prioriterar mest vid betygssättning av sina elever.

Jag har dock haft som tyngdpunkt i mitt syfte att försöka ta reda på vad som ligger till grund för idrottslärares bedömning alltså vad de, tycker är viktigt respektive mindre viktigt vid betygssättning, och försöka gå djupare in på varför de kanske väljer att prioritera vissa

moment framför andra. Jag har också som syfte att försöka belysa hur eleverna resonerar kring betygssättning och få svar på varför de resonerar som de gör. Därför använde jag mig just av kvalitativa metoder som utgångspunkt för att jag på så sätt skulle kunna finna mönster på likheter och skillnader dels bland de olika lärarna men även mellan eleverna och lärarna och på så sätt genom en djupare undersökning kunna analysera och diskutera vilka orsakerna kan vara (Repstad 2007). Jan Trost skriver även i boken kvalitativa intervjuer att, ”Om frågeställningen gäller hur ofta, hur många eller hur vanligt så skall man göra en kvantitativ studie. Om frågeställningen däremot gäller att förstå eller att hitta mönster så skall man göra en kvalitativ studie (Trost 2005, s. 14).”

Intervjuer/Enkäter

När jag gjorde min kvalitativa undersökning så använde jag mig av både intervjuer och ett sorts strukturerat frågeformulär. Att kombinera metoder skriver Repstad är ett bra sätt om man vill ha ett bredare dataunderlag och ett säkrare grund för tolkning (Repstad 2007). Detta tänkte jag på i mitt val av metod och valde därför dessa metoder tillsammans för att låta de två olika metoderna stärka och fylla upp varandras svagheter.

Frågeformulären består av flera frågor som tvingar deltagarna att fylla i hur de resonerar angående betyg i skal form och detta ger dem även möjligheten att verkligen tänka igenom sina svar. Syftet med mina frågeformulär var att dels tydligare se vilka mer precisa moment som lärarna tycker är viktiga respektive mindre viktiga, vilket jag också med hjälp av frågeformuläret då lättare kan ställa upp och jämföra svaren mot varandra. Även elev formuläret hade jag som syfte att tydligt kunna se vilka grunder de tror att de blir bedömda på och på så sätt lätt kunna jämföra detta med deras lärares svar. Enligt Jan Trosts mening skulle dock utförandet av bara formulären inte kunna ge mig chansen att få reda på varför lärarna svarade som de gjorde och jag skulle på så sätt inte få någon djupare insikt eller möjlighet att ställa några följdfrågor till svaren (Trost 2008).

Därför var alltså intervjun så viktig eftersom den har som syfte ge mig möjligheten till att ta del av djupgående svar och tankar som lärarna har kring bedömning. Genom intervjuerna får jag även svar på mina andra frågor som också dem kräver mer djupa tankar och möjligheten till följdfrågor. Intervjuerna gav mig chansen till att reda ut missförstånd och som sagt möjligheten till mer utvecklade svar, som i sin tur gav mig mer förståelse och djup i min undersökning (Trost 2005).

Repstad förklarar emellertid också nackdelar med intervjuerna, om hur intervjuer kan ge fel bild då intervju personen kanske försöker ge svar som han eller hon tror är rätt svar beroende på hur den som intervjuar formulerar sina frågor. Det kan också bli fel eftersom intervjun sker i form av ett pågående samtal så kanske inte intervju personerna får tillräckligt med tid att tänka utan kanske på grund av den anledning istället ger ett svar som han eller hon tror att dem ska svara. Han förklarar även hur intervjuens öppna frågor lätt kan leda till konversationer utöver det verkliga ämnet vilket inte ger mycket till relevant data till studien (Repstad 2007). Därför lät jag lärarna och eleverna först utföra ett frågeformulär där de fick ta god tid på sig att fylla i sina svar vilket då förhindrar att de påverkas av tiden och svarar utan att tänka igenom ordentligt. Frågeformulären hjälpte också till att hålla min intervju till ämnet eftersom intervjufrågorna utgick från deras svar på enkäten.

Urval

I mitt urval av personer som skulle delta i undersökningen så ville jag först och främst utgå ifrån att få med alla sidor från den gruppen lärare jag ska undersöka, vilket är idrottslärare för de högre åldrarna. För att göra detta så valde jag alltså att avgränsa idrottlärarna till de som arbetar med de högre åldrarna åttor och nior där betygssättning sker. Därefter valde jag i urvalet idrottslärare personer som skulle kunna stå för alla sidor av gruppen idrottslärare, alltså allt ifrån kvinnor, män, erfarna och mindre erfarna.

Jan Trost kallar detta för ett representativt urval, vilket betyder att jag inom ämnesramen för idrottslärare har valt en del personer som representerar alla i gruppen idrottslärare för högre åldrar (Trost 2008).

För att göra detta så valde jag att utgå från fyra stycken lärare som jag först valde med hjälp av två variabler. En av variablerna som jag utgick ifrån var kön. Därför var två av intervju personerna kvinnor och de andra två var män. Den andra variabeln jag utgick ifrån var bakgrund. Jag valde därför att dela in personerna utifrån deras yrkeserfarenhet, vilket jag gjorde genom att dela in dem i grupperna ”ny” och ”erfaren”. Ny betyder att de har jobbat som idrottslärare i 1-5 år, ”erfaren” innebär att de jobbat som idrottslärare i 25 år eller mer. Utifrån detta så valde jag att intervjua en man och en kvinna från vardera grupp för att få en tillräckligt bred och rättvis bild som möjligt. I mitt urval av lärare så valde jag till en början att alla lärarna skulle jobba på olika skolor, för att få flera perspektiv från olika lokala arbetssätt och på så sätt få en mer trovärdig undersökning i förhållande till populationen som resultatet skall hänvisas till. Slutligen nöjde jag mig dock med att lärarna arbetade på tre olika skolor, varav då två av de fyra lärarna jobbade på samma skola. Jag gjorde ett bekvämlighetsurval, vilket innebär att jag i detta ganska svåra sökande efter deltagare valde en enklare möjlighet som dök upp istället för att jag fortsatte söka efter den optimala deltagaren på en fjärde skola, som jag ändå kanske inte skulle finna (Trost 2005). Detta gjorde jag eftersom en skola hade två lärare som både skilde sig i kön och arbetserfarenhet, och då passade perfekt in i mina andra variabler av urval.

Min andra undersökningsgrupp är de elever som blir och har blivit betygssatta i idrott och hälsa i grundskolan, och jag valde därför i mitt urval att intervjua elever som går i årskurs nio. I mitt urval av elevintervjuerna så valde jag att intervjua fyra elever, en från varje lärare. Eleverna delades också upp i kön varav två av eleverna var flickor och de andra två pojkar.

Datainsamling/Genomförande

Jag började med att några veckor innan skicka ut medelande till de lärare som jag var intresserad av att intervjua, där jag i medelandet redogjorde för syftet med min undersökning, alla etiska principer och även informerade att jag också ville intervjua en av vardera lärares elever. Innan intervjuerna så utförde jag även en prov intervju på en utbildad och yrkesutövande idrottslärare för att se om enkät och intervju frågorna var bra och även för att själv träna på att ställa eventuella följdfrågor som är nödvändiga för att få en djupare undersökning.

Jag intervjuade som sagt 4 stycken lärare inom ämnet idrott och hälsa och fyra stycken elever varav en från varje lärare. Under Intervjun med lärarna, gav jag dem först en enkät som de

med god tid fick chans att fylla i. Sedan ställde jag dem ett antal öppnare frågor vilka en del var kopplade till deras svar på enkäten. Alla lärare intervjuades under samma förhållanden, privat i arbetsrummet efter en lektion, och utifrån samma enkät och grundläggande intervjufrågor. Alla elev intervjuerna skedde också under lika förhållanden genom att alla intervjuer skedde ostört innan lektionstid. De fick först en enkät som de fick god tid på sig att fylla i och sedan intervjuade jag dem med en del helt öppna frågor och andra frågor som en del formulerades till deras svar på frågeformuläret.

Samtliga intervjuer spelades också in, vilket Jan Trost förklarar att det finns både för och nackdelar med. Han beskriver hur fördelarna är att man kan spela tillbaka och lyssna på intervjun igen och på så sätt lägga märke till eventuella ordval och tonfall. Det blir också lättare att koncentrera sig på intervjun istället för att behöva sitta och anteckna vilket kan leda till att konversationen blir seg. Inspelning har också fördelen med att jag då lätt kunde skriva ner intervjuerna i skriftlig form i efterhand där då allt som sagts fanns med. Nackdelarna med att spela in kan däremot vara att den intervjuade blir störd av deras röst hamnar på band (Trost 2005).

Tillförlitlighet

I förhållande till begrepp som trovärdighet, noggrannhet och rimligheten med min undersökning så gjorde jag olika saker för att stärka detta. Trost förklarar hur endast att själv vara deltagande under alla intervjuer, vilket jag var, stärker trovärdigheten av undersökningen eftersom det är under intervjuerna som jag får olika intryck genom tonfall, gester m m och han förklarar hur analysen av datan redan då börjar (Trost 2005).

Trovärdigheten och noggrannheten av lärarintervjuerna stärktes av att jag innan intervjuerna hade testat mina frågor på en som själv arbetar som idrottslärare, vilket då gav mig en chans att förbättra frågor och även få bekräftelse av att frågorna gav bra svar.

Trovärdigheten av elev intervjuerna stärktes genom att jag innan tydligt beskrev att deras svar skulle vara helt anonyma och att de absolut inte skulle visas för deras respektive lärare, vilket annars kunde ha påverkat deras svar.

Att alla lärarna i undersökningen var examinerade och dagligen arbetande lärare i ämnet idrott och hälsa stärker rimligheten med min undersökning då de verkligen kan representera för den population som jag format mina frågor kring. Även att eleverna gick i årskurs nio då de hade blivit betygsatta och att de var elever till lärarna jag intervjuade stärkte också rimligheten och trovärdigheten av min studie.

Etiska aspekter

När jag utfört min studie så har jag innan tagit del av de fyra stycken etiska huvudkraven som jag också använt mig av när jag intervjuat både lärare och elever.

Det första huvudkravet som kallas för informationskravet har jag hänvisat till genom att innan undersökningen skickat mail till lärarna om syftet och uppläget med hela undersökningen. Jag redogjorde här också för samtyckeskravet, genom att förklara hur allt deltagande var frivilligt och att de när som helst kunde avbryta sin medverkan (vetenskapsrådet). Jag skrev även att de skulle förmedla detta till eleverna. Jag redogjorde också för detta igen precis innan jag startade samtliga intervjuer så att inga missförstånd skulle uppstå.

Det finns även ett så kallat konfidentialitetskrav som innebär att jag som utför studien har tystnadsplikt och inte heller kommer att identifiera personerna jag undersöker (vetenskapsrådet). Detta har jag tagit ställning till i studien genom att alla intervjuade deltagare är anonyma vilket jag även tydligt redogjorde innan och under intervjuerna. Jag förklarade också för eleverna att jag inte kommer att visa deras svar för deras respektive lärare.

Nyttjandekravet betyder att jag inte får använda eller utlåna det insamlade materialet till kommersiellt bruk eller annat än i min vetenskapliga undersökning (vetenskapsrådet). Detta har jag också tagit ställning till och även berättat för deltagarna.

3.Resultat

Jag ska i denna del av arbetet redovisa mitt resultat av undersökningen som jag har gjort på lärare och elever. Jag använde mig som nämnt av både frågeformulär och intervjuer på både lärare och elever, där jag ställde en del frågor kring bland annat bedömningsgrunder, arbetsramar, bedömningsmetoder och deras syn på kursplanen. Jag har därför valt att dela in resultatets redovisning i dessa teman för att på så sätt lättare kunna dels jämföra lärares och elevers svar mellan varandra och även lättare kunna relatera det till tidigare forskning och teoretisk bakgrund.

Jag har valt att bokstäverna A, B, C och D ska representera individerna både för lärare och dess elever. Lärare A och B tillhör den yngre åldersgruppen och de båda har arbetat i tre år som idrottslärare, lärare A är en man på 26 år och lärare B är en 27 år gammal kvinna. Lärare C och D tillhör den mer erfarna gruppen, vilket innebär att de arbetat inom idrottsläraryrket i mer än tjugofem år. Lärare C är man 56 år och har 32 års erfarenhet och lärare D är en 48 år gammal kvinna och har 25 års erfarenhet inom yrket.

Eleverna representeras också i resultatet av en bokstav och de har samma bokstav som deras respektive lärare, som de undervisas av har

Betygsgrunder

Mina grundläggande frågeställningar är dels vilka grunder som lärarna betygssätter sina elever på i idrott och hälsa, och även vilken uppfattning deras elever har på vad de verkligen blir bedömda utifrån. Jag formade därför ett frågeformulär och flera intervjufrågor till lärare och elever för att på så sätt försöka ta reda på detta.

I denna del kommer jag att både redovisa för lärarnas och elevernas formulärsvår och för deras mer djupare intervjuvar kring vilka grunder som de tycker är viktiga respektive mindre viktiga vid bedömning och betygssättning. Lärarna fick i formuläret fylla i hur viktiga olika moment är i förhållande till deras bedömning i en skala mellan ett till fem, där fem innebär att ett moment är väldigt viktigt medan ett innebär att ett moment är mindre viktigt att tänka på i deras bedömning. De fick också på samma sätt fylla i vad de tyckte vara viktigt eller mindre viktigt inom momenten, även här i samma gradsystem. Intervjuerna utfördes med hjälp av ett antal förberedda frågor som en del var kopplade till deras svar på enkäten och en del mer öppna. Elevernas enkät och intervjufrågor var formade på ett liknande sätt bara att de fick frågor kring vad de trodde att deras lärare var viktigt och vad de själva ansåg var viktigt.

Moments betydelse

Lärare

Lärarnas svar på vilka moment som är viktiga vid bedömning visar att lärarna är eniga om vissa moment men visar också variation mellan lärarna kring andra moments betydelse för bedömningen av eleverna.

De moment som alla lärarna var eniga om att de var viktiga eller mycket viktiga var bollspel där lärare A ansåg det som viktigt och de andra mycket viktigt. Simning och kondition som alla lärarna tyckte var mycket viktigt vid bedömningen. Och orientering och gymnastik där också lärare A tyckte momenten var viktiga och de andra tre tyckte det var mycket viktiga. Lärare B förklarade hur hon ansåg att simning och orientering var framförallt viktigt vid bedömning för att dessa moment är väldigt viktiga för eleverna i framtiden. Att kunna simma är något som alla bör kunna bland annat av säkerhetsskäl för dem själva och andra människor. Likaså orientering vilket också är väldigt användbart och nödvändigt i skogs och stads miljö. Lärare C beskrev hur dessa moment och konditionsmomentet är viktiga för han vid bedömning eftersom dessa är dels nödvändiga och även ger en mer klarare bild av vad eleverna kan än andra moment, *”Dessa moment kan jag både se och är lätta att föra ner på papper för att kolla på vid betygssättningen”*.

Bollspel och gymnastik var också betydelse fullt för lärarna i bedömningen. Lärare D förklarade hur dessa moment var väldigt användbara för att se elevernas motoriska färdigheter vid bedömning. Hon menade att det är främst i dessa moment som hon kan se elevernas motorik och att de just därför är viktiga ur en bedömnings och betygssättnings synpunkt. Lärare A tyckte också dessa moment var viktiga men inte fullt ut eftersom han ansåg att det inte vara momenten i sig som var viktiga utan att kunna bedöma elevernas motorik i dem. *”Det spelar då ingen roll vilket innehåll jag har bara att jag kan bedöma det jag vill utifrån det”*

Det fanns som nämnt också moment som lärarna var oeniga om kring deras betydelse för bedömningen och betygssättningen av eleverna. En av dessa var dans och rytmik där lärare C ansåg det som mindre viktigt och gav det en etta och lärare D gav dans och rytmik en tvåa, medan både lärare A och B gav dans och rytmik en fyra vilket kan ses som mycket viktigt. Lärare C sa *” Dansmomentet inte något som jag själv tycker är särskilt viktigt i bedömning eftersom det inte är relevant till idrottsämnet. Det är också något som är väldigt vagt och svårt att bedöma så jag tycker inte att det är lönt att a med i bedömningen”*. Lärare A och B däremot gav båda ett liknande svar där de såg dansen som ett bra moment att bedöma elevernas motorik i förhållande till takt och musik, vilket tydligt anges i styrdokumentet. Lärarna var också oeniga kring kunskapen om hälsans betydelse där lärare C gav det en etta, lärare D tyckte det var viktigt och gav det en trea och lärare A och B gav det en femma båda två. Lärare C, som inte såg det som viktigt sa att, *”kunskapen om idrotten i relation till hälsa är mycket bra för eleverna att ha och jag tydliggör det för dem, men när jag bedömer så har jag inte tid att förhöra dem på detta och ser därför inte det som något avgörande i min betygssättning”*. Lärare B, som tyckte att det var mycket viktigt vid bedömning, förklarade det som att kunskap om hälsa är väldigt viktig för eleverna att ha med sig resten av livet och att hon själv brukar tydliggöra för eleverna att ämnet heter just idrott och hälsa och att de därför också ska lära sig saker om hälsa och bedömas utifrån detta.

Slutligen var lärarna också oeniga angående bad och båtvetets betydelse där lärare A och B såg det som stor betydelse genom att ge det en fyra och en femma medans både lärare C och D gav det en etta.

Friluftsliv var det moment som ansågs minst viktigast då lärare C, D och A gav det en etta medans lärare B gav momentet en trea.

Elever

När det gällde vilka moment eleverna trodde att deras lärare tyckte var viktiga svarade eleverna liknande att de trodde bollspel, kondition, friidrott och gymnastik var de viktigaste momenten, de trodde även att simning var ganska viktigt vid bedömning. Kring frågan varför de tyckte dessa var viktigast så svarade eleverna dels liknande, att bollspel, friidrott och gymnastik var viktigt för att det var de moment som de mest höll på med under lektionerna. Elev C svarade även att han trodde konditionen var viktig eftersom läraren då satt och antecknade och jämförde deras resultat från tidigare. Elev D sa ”*Jag tror kunskap om hälsa också är viktigt eftersom ämnet faktiskt heter idrott och hälsa så det borde vara något som läraren bedömer*”.

De moment som eleverna trodde att deras lärare tyckte var mindre viktiga när de skulle sätta betyg visade sig vara friluftsliv och bad och båtvet, eleverna svarade olika på dansmomentet och hälsomomentet där elev C tyckte att dessa moment var mindre viktiga och de andra ansåg att de var ganska viktiga. Kring frågan varför de trodde dessa moment var mindre viktiga vid lärarens bedömning så svarade elev B att hon inte trodde friluftsliv eller båtvet var viktigt vid bedömning eftersom det inte har något med idrott eller hälsa att göra och att dessa moment bara utförs kanske varannan termin. Elev C svarade att han trodde att dans var mindre viktigt eftersom de nästan aldrig har det och när de har det så är det ofta frivilligt. Han svarade liknande på momenten friluftsliv och bad och båtvet att de är moment som de nästan aldrig har på någon lektion och att de därför inte kan vara viktiga vid bedömning.

Bedömning inom momenten

Lärare

När lärarna skulle i enkäten svara på vad de tyckte var viktigast att kolla på inom momenten vid bedömning så visade svaren precis som innan en del eniga svar och en del svar som visade på variation bland lärarnas åsikter.

De svar som visade på samma åsikter var motorisk färdighet, resultat, deltagande och skicklighet inom momentet. I dessa fyra ”Kategorier” så ansåg alla lärarna att de hade högsta betydelse vid bedömningen inom momenten.

Lärare A beskrev bland annat hur deltagande är ett problem idag eftersom det är så viktigt för bedömningen trots att det inte står som mål i kursplanen. ”*Om en elev är duktig men inte deltar på lektionerna så kan jag ju inte bedöma han på något och kan därmed heller inte ge han eller hon ett betyg*”. Han beskrev hur man behöver ett visst material att bedöma en elev på, och om man inte får tillräckligt så kan man heller inte ge en bedömning.

Lärare C och D beskrev hur resultat och skicklighet är sådana grunder som är viktiga vid bedömning då de ger en klar och tydlig bild av vad eleverna kan. Lärare B gav ett liknande svar men tydliggjorde också att bedömningen måste ske på elevernas egna villkor.

Förmågan att samarbeta var lärarna också relativt eniga om då lärarna A och C tyckte det var mycket viktigt och gav det en fyra och femma medan lärarna B och D uppfattade det som viktigt och gav det båda en trea.

Lärarna hade dock inte riktigt samma åsikter kring inställning/motivationen, kamratskapens betydelse för bedömningen. Lärarna A och B gav inställning och motivationens betydelse för bedömning en tvåa medan lärarna C och D båda gav det en femma. Kamratskapens betydelse gav lärare A en etta, lärare B en tvåa, lärare D gav det en trea och lärare C gav det en fyra. Lärare D berättade hur hon ansåg att elevernas inställning och vilja att göra sitt bästa var betydelsefull eftersom de då visar att de vill och gör allt vad de kan. Lärare A däremot beskrev *”Jag tycker att en god inställning hos en elev förstås är en egenskap som är väldigt bra och uppskattad, men vid bedömningen av elevens kunskaper så anser jag att det inte är lika betydelsefullt”*.

Lärare C förklarade att kamratskapen var viktig för elevernas sammanhållning och förmåga att visa att de kan samarbeta med andra. Lärare A gav ett liknande svar som tidigare att detta är bra egenskaper hos eleverna, men att vid bedömningen så har det inte så mycket betydelse för deras betyg.

Elever

Kring vad eleverna trodde var viktigt för lärarna att kolla på inom momenten så svarade alla eleverna liknande då de trodde att allt var viktigt men att deltagande, inställning, samarbete, kamratskap och resultat var det viktigaste då de alla svarade högsta betydelse på dessa. Elev A och B förklarade båda att de trodde att deltagande och inställning var viktigt eftersom att man då visar att man gör sitt bästa och hela tiden är med. Elev D trodde Samarbete/kamratskap var mycket viktigt eftersom man då visar att man kan jobba i grupp. Elev C sa att han trodde resultat var viktigt eftersom det är sådant som läraren kan se som t ex spring tid, höjdhopps höjd.

Gällande frågorna om vad eleverna själva tyckte var viktigaste momenten och vad som borde vara viktigt att kolla på inom momenten när deras betyg ska sättas, så svarade Elev C, *”Jag tycker bollspel, kondition och friidrott borde vara viktigast eftersom de är mer ”riktiga idrotter”*.

Att kolla på inom dessa tyckte han deltagande och inställning var viktigt eftersom man måste vara med och ge allt, resultat var också viktigt eftersom det är det som bedömer hur bra man är.

Elev D ansåg att kunskap om hälsa bör vara viktigt vid bedömning eftersom ämnet faktiskt heter idrott och hälsa. Eleverna A och B gav båda liknande svar kring vad de själva tyckte var viktigt när deras betyg skulle sättas. De sa att deltagande och inställning är viktigt för att man måste vara på lektionerna och göra sitt bästa. De tyckte gymnastik och dans/rytmik borde vara viktiga moment vid betygssättning.

Lärare

De tredje och fjärde intervjufrågorna till lärarna var vilka grunder, moment och inom momentet, de tror deras elever tror att dem tycker är viktigast vid bedömning. Här svarade lärare C att han trodde att resultat var det som hans elever tror är viktigt och därmed de mer resultatbaserade momenten som kondition, friidrott och orientering då olika saker kan mätas t ex med tider och liknande. Under dessa moment har han märkt att många elever som inte

brukar vara särskilt engagerade ibland försöker bevisa vad de kan. Lärare B svarade att hon trodde hennes elever har bra koll på alla momentens betydelse och vad de bedöms på då hon ständigt försöker tydliggöra detta för eleverna.

Kursplanen

Till lärarna ställde jag frågor kring kursplanen och om de har några svårigheter med den i förhållande till dels undervisnings innehåll och även främst betygskriterier och bedömning av elever. Jag frågade även lärarna vad de tyckte var bra och mindre bra med den nuvarande kursplanen.

När jag ställde frågan kring huruvida de tyckte något var svårt vid bedömning och betygssättningen av deras elever så talade samtliga lärare mycket om frånvaro. Lärare B berättade hur hon tyckte att det svåraste med betygssättningen var när hon skulle sätta betyg på elever som kanske vart borta några veckor och kommer tillbaka eller kring elever som kommer och går som dem vill. Hon menar att det är svårt att dels få tid och att komma på sätt för dem att visa vad de kan. Lärare A talade även om frånvaron från simning kan vara ett stort problem eftersom simningen är ett krav och om elever inte dyker upp och visar att de kan simma så går det ej bedöma dem på det. Han beskrev också hur detta blir ett väldigt problem resurs och tidsmässigt. Lärare D beskrev att *”idrottsämnet i allmänhet har blivit svårt att bedöma eftersom det inte är som t ex matte där de har olika prov och om de är bra på de så får de ett bra betyg utan här finns det så många andra aspekter att hänvisa till vilket gör det svårt vid betygssättningen”*. Hon utvecklade detta med att säga att målen inte är så tydliga och att det då är svårt som lärare att göra dessa mål och betygskriterier tydligare samtidigt som de ska passa alla elever.

På frågan kring kursplanen och om vad lärarna tyckte var bra och mindre bra med den så svarade bland annat lärare A att han tyckte att det som var mindre bra är det stora tolknings utrymme som finns i kursplanen, att det finns utrymme för tolkning är bra men att den är i för stor grad. Han menar att detta leder till att lärare kan undervisa och betygssätta helt olika vilket är ett problem bland annat när han får elever som han inte undervisat förut och de har uppenbarligen en helt annan uppfattning av idrottsämnet än han undervisar. Lärare C förklarade att han har svårt med den nuvarande kursplanen och relaterat till frågan om han tyckte det fattas något så menade han att kursplanen bör innehålla mer resultats mål och kriterier så att man lättare kan forma undervisningen efter dessa och sedan tydligt se vilket betyg en elev uppnår. Lärare D sa, *”Jag tycker att det borde finnas en person i varje kommun som presenterar kursplanen och hjälper alla lärare. En person som ger råd och exempel kring bedömningen för på så sätt skulle alla elever kunna få en mer liknande undervisning och de skulle bedömas på samma saker ”*.

Ramar för bedömning

Som jag skrivit om i den teoretiska utgångspunkten så finns det något som kallas för ramfaktorteorin. Den utgår från att det finns olika faktorer som t ex tid och material som påverka deras arbete på olika sätt och som de måste anpassa sig till. Ramarna kan vara både stora och små och jag valde att i intervjun fråga lärarna och eleverna kring några av dessa

vanligen framkommande ramar som tid, lokal och tillgången till material för att få ta del av deras tankar kring dessa.

Lärare

Lärare A förklarade att elevernas olika kunskaper påverkar undervisningen på så sätt att man kan behöva anpassa lektionsplaneringar genom att ge eleverna mer alternativ under lektionerna, så att eleverna kan utvecklas och bedömas efter sina egna villkor och så att han även får det lättare att kunna se vad alla elever kan. Detta har han dock inget problem med då han berättar att han har tillgång till en väldigt stor lokal och väldigt mycket material som han under de flesta timmarna får tillgång till själv.

Lärare D undervisar på samma skola och berättar att hon absolut inte begränsas av lokal eller material utan tvärt om har möjligheten att anpassa sin undervisning efter att ge eleverna chansen att prova på nya och olika saker som är väldigt uppskattat av eleverna.

Lärare B berättade också hur hon inte heller begränsades av lokalerna eller tillgången till material utan att hon var väldigt tursam eftersom hon vet att alla lärare inte har samma förutsättningar.

Lärare C berättade dock hur han tyckte att hans lokal begränsade hans undervisning vilket gör det svårt för honom att anpassa undervisningen efter alla elevers behov. Detta tror han i sin tur gör det svårt för alla eleverna att visa vad de kan eftersom de har olika kunskapsnivåer.

Lärare C ansåg även att tidsramarna begränsade hans arbete och att de också gör det svårt för elever som t ex har varit borta en tid att uppnå målen eller också elever som inte tar lika mycket plats att de hinna visa vad de verkligen kan så att jag kan se och bedöma dem.

De andra tre lärarna ansåg också att tiden var ett dilemma som begränsar dem att verkligen hinna se alla elever för att kunna göra en rättvis bedömning av dem. Lärare A nämnde återigen simningen som ett problem där tiden verkligen begränsar elevernas möjligheter att nå målen och hans möjligheter att bedöma elever som är frånvarande under sim tillfällen.

Elever

När jag ställde frågorna kring om eleverna upplevde att idrottsundervisningen får tillräckligt med tid, lokal samt material så gav de ett liknande svar som deras motsvarande lärare. Alla eleverna tyckte att ämnet idrott och hälsa bör få mer timmar i veckan. Elev A vidare utvecklade detta... ”*Jag skulle vilja att vi fick mer tid de idrotter som vi inte kan göra lika ofta som t ex orientering, dans och simning*”.

Elevernas tankar kring lokaler och material var också liknande deras egna lärares svar då eleverna A, B och D berättade hur de var väldigt nöjda med sina lokaler och tillgången till material då de hade en stor lokal där de ofta finns flera alternativ att välja mellan på lektionerna. Elev C däremot berättade att han inte var nöjd med lokalen de hade för att den var för liten, han sa att, ”*när jag var liten så kommer jag ihåg att tyckte om att ha idrott inomhus då det fanns många olika saker som lianer och mattor, men nu så ser man hela tiden fram emot utegympan där det är mer plats och det blir inte så högljutt*”.

Metod för bedömning

I den teoretiska utgångspunkten redogjorde jag även för begreppen summativ och formativbedömning. Dessa begrepp kan förklara lärares olika syfte och metoder som de använder sig och av när de bedömer och betygssätter sina elever. För att få en klar bild av

vilket syfte och vilka av dessa metoder som lärarna använder sig av så ställde jag i intervjun med både lärarna och eleverna en del frågor kring detta.

Lärare

Till lärarna ställde jag frågorna om hur, när och med vilket syfte deras bedömning av eleverna sker på. Lärare C förklarade att syftet med bedömningen är att se om och hur pass väl eleverna uppnår de olika målen. ”*Jag brukar ofta fråga mina elever vilket betyg de siktar mot att uppnå i början av terminen och då ge dem svar på vad de behöver göra för att de ska kunna uppnå deras mål*”. Under terminens gång berättar han hur han alltid skriver ner olika resultat på t ex konditionstest eller friidrott och liknande för att också se om elever visar på förbättring i momenten. Betygssättningen berättar han att den görs mot slutet av terminen då han kollar tillbaka på dels olika antecknade resultat och hans egna observerade uppfattningar av en elev och tar sedan dessa till sig för att sedan fastställa ett slutbetyg.

Lärare D beskrev hur hennes syfte med bedömningen är att eleverna ska kunna utvecklas inom idrott och hälsa och för att alla ska kunna uppnå målen. Hon förklarar att hon hela tiden försöker hinna med att kolla på alla eleverna under lektionerna och att hon så gått hon kan försöker hinna med att prata med alla elever om deras utveckling. ”*Många elever i årskurs nio tänker ofta på deras betyg och dem kommer ofta och frågar om hur de ligger till. Och när de kommer så tycker jag det är viktigt att hela tiden veta hur eleverna ligger till betygmässigt och då kunna ge dem ett svar, och om de behöver förbättra något för att uppnå ett visst betyg så kan jag också då säga det*”. Lärare B berättade hur hennes bedömning sker hela tiden och att hon ofta försöker föra anteckningar då och då för att inte behöva göra allt i slutet av terminen. Syftet med bedömningen förklarade hon är för eleverna att se till att de verkligen lär sig och uppnår målen. Liknande svar gav även lärare A där han sa ”*bedömningen ska vara en del av elevernas lärande och inte bara något som jag måste göra för att det är en del av mitt jobb att sätta betyg, det är viktigt att eleverna hela tiden är medvetna om varför vi gör det vi gör och att de vet vad de ska göra för att uppnå de mål och krav som jag satt upp*”. Han beskriver även att bedömningen är en del av undervisningsprocessen och att de hela tiden sker i kombination med varandra.

Elever

I intervjun så ställde jag frågan till eleverna om de kände att de tydligt visste vad de blev betygssatta på i ämnet idrott och hälsa. Elev C svarade friidrott, löpning, olika bollsporter, ”*Jag vet inte riktigt exakt vad men jag frågar ibland om läraren om hur jag ligger till och får svar.*”

De andra eleverna sa att de tyckte att de hade bra koll på vad de betygsätts på, elev B sa att de i hennes klass ofta får reda på varför de gör vissa saker när de börjar med något nytt, vilket hon tyckte var bra eftersom hon tidigare inte alltid förstått varför.

Jag ställde även frågan om de under terminens gång brukar få prata med läraren om betygen och hur de ligger till. Här svarade Elev A att hon ofta brukar prata med sin lärare efter vissa lektioner, då hon får svar på hur det går, vilket hon tycker är mycket bra eftersom hon då inte behöver oroa sig. Elev C svarade att han själv frågar läraren ibland hur han ligger till och att han då får svar på vad han bör göra för att behålla sitt betyg. Han sa att de oftast pratar om betyg i slutet av terminen innan betygen ska sättas. Elev D svarade att läraren ofta pratade med honom och de andra eleverna när de började med nya saker, vilket han tyckte var väldigt

bra för att de alla då kände att de visste hur de låg till istället för att bli överaskad i slutet av terminen.

4. Analys/diskussion

Analys

I analys delen av arbetet så ska jag här redogöra för hur de olika teorier och begrepp, som jag i arbetet utgår ifrån, ger sig uttryck i lärarna och elevernas svar på min undersökning. Med hjälp av detta kan jag sedan spekulera kring huruvida dessa kopplingar kan förklara varför lärarna betygsätter sina elever efter vissa grunder och även relatera till elevernas resonemang kring betygssättning.

Jag har i undersökningen ställt en del frågor som är direkt relaterade till de teorier och begrepp som jag utgår ifrån och jag har därför tänkt först analysera resultatet av dessa frågor och sedan även gå över till att koppla detta till de övriga resultatet.

I undersökningen ställde jag en del frågor kring de ramar som kan tänkas påverka lärarna i deras arbete. Donald Broady beskriver att ramfaktorteorin handlar mycket om att det gäller för lärare att vara medvetna om de olika yttrefaktorerna som ständigt påverkar arbetet, för det är endast då man kan anpassa undervisningen efter detta och på så sätt göra sin undervisning så bra som möjligt (Broady 1999). Detta kan ses i resultatet där alla lärarna visar att de är medvetna om olika faktorer och att vissa även utnyttjar dessa olika förutsättningar i undervisningen.

Samtliga lärare sa att tiden till undervisning var något av ett dilemma för de ansåg att de hade för lite tid till att hinna se alla elever för att kunna ge en rättvis bedömning och även för att kunna ge alla elever den tid till undervisning som de behöver för att uppnå målen. Detta skulle enligt Broady och ramfaktorteorin kunna ses som att alla lärarna i alla fall är medvetna om att tiden är en yttre faktor som påverkar deras arbete (Broady 1999). Alla lärarna var också medvetna om att lokaler och tillgång till material påverkar deras arbete då lärare C bland annat berättade hur han blir begränsad av dessa faktorer i sin undervisning genom att han inte kan anpassa sin undervisning som han skulle vilja för att hinna se och bedöma alla elever och för att kunna ge alla elever samma chans till undervisning.

Lärare A beskrev hur han har tillgång till mycket material och stora lokaler, han beskrev även att han utnyttjar dessa till att ge sina elever fler alternativ eftersom många elever har olika kunskapsnivåer och han ger dem då fler alternativ för att de alla ska få lika förutsättningar. Detta skulle då enligt Broady kunna ses som att lärare A är både medveten om att elevernas olika kunskapsnivåer är en faktor och att han därför även anpassar in undervisning efter detta genom att ge sina elever fler alternativ på lektionerna. Han visar att han är medveten om att han kan göra detta genom sin tillgång till material och stora lokaler som också enligt Broady ses som ramfaktorer.

I resultatet kan jag även ta del av flera resonemang kring kursplanen där flera av lärarna antyder att det finns många svårigheter med den. Lärare D bland annat sa, ”*Jag tycker att själva idrottsämnet i allmänhet har blivit svårare att bedöma eftersom det inte är som de andra teoretiska ämnena där det är mer tydligt vad eleverna ska kunna. I idrottsämnet är målen och kriterierna mer otydliga vilket gör det svårt som lärare att tydliggöra dessa för att*

de ska passa alla eleverna". Detta kan relateras till det Göran Linde tar upp om läroplansteorin där han förklarar hur kursplanen måste först transformeras. Detta menar Linde innebär att eftersom syrdokumentet är formulerade på ett så öppet sätt så måste lärarna själva göra egna tolkningar av dessa för att de ska kunna bli greppbara för dem själva och eleverna (Linde 2006). Linde beskriver också att dessa tolkade formuleringar som lärarna har gjort därefter måste realiseras av lärarna i undervisningen, och att detta samtidigt påverkas av olika faktorer som lärarna måste anpassa sig efter. Lärarna måste alltså föra över dessa egna formulerade mål och kriterier till undervisningen vilket inte alltid är lätt när t ex tiden eller tillgången till lokaler begränsar deras arbete (Linde 2006). Detta är något som ytterligare kan relateras till de problem lärarna beskriver om kursplanen där de förklarar hur betygssättningen av elever kan bli svår när elever är frånvarande från t ex simning, eftersom undervisning i simning kräver mycket tid och om elever inte är där så blir det väldigt svårt att finna tid till att bedöma dem.

I resultatet så finns det också tydligt relevanta kopplingar mellan intervjuvaren och de begrepp som Lindström tar upp kring olika bedömningsmetoder.

Resultatet visade att lärarna A, B och D hade liknande uppfattningar kring bedömning där de alla nämnde att bedömningen är för elevernas lärande, för att de ska kunna uppnå målen.

Lärare A, B och D verkade alla tre också använda sig av en liknande metod, att hela tiden under undervisningens gång observera och bedöma eleverna för att också ofta ge dem respons. Detta resultat kan enligt Lindströms beskrivningar om bedömning och olika metoder tydligt relateras till det begrepp som kallas för formativ bedömning. Lindström förklarar som nämnt tidigare att formativ bedömning sker hela tiden och är en del av undervisningen, den formativa bedömningen syftar till att ge stöd åt eleverna under hela lärarprocessen och att göra dem medvetna om vad de bör fokusera på, och det är precis detta som kan ses ovan utifrån lärarnas svar (Lindström 2005).

Genom att analysera respektive lärares elevers svar så kan även de stärka kopplingarna till att deras lärare använder sig av den mer formativa bedömningen. Elev D beskrev bland annat att hans lärare ofta kommer och pratar med honom om mål och betyg när de under terminen börjar med nya saker i undervisningen. Detta skulle enligt Lindström tydligt ses som ett tecken på formativ bedömning då läraren ger eleven handledning och mål till eleven under hela undervisningsprocessen (Lindström 2005).

Lärare C svar på vilket syfte han hade med bedömningen och hur och när denna bedömning sker var lite annorlunda från de andra lärarnas svar. Lärare C förklarade hur han bedömde och betygsatte sina elever i slutet av terminen genom att kolla på olika resultat från terminens gång och även på de han själv har sett under den tidigare undervisningen. Detta skulle enligt Lindström kunna relateras till ett så kallat summativt bedömningsätt, där en lärare bedömer en elev genom att i slutet av en termin sätta sig ner summerar allt bra och mindre bra som en viss elev har gjort och sedan väga detta mot varandra för att forma ett betyg (Lindström 2005). Lärare C förklarade även att syftet med hans bedömning är att se om och hur pass väl eleverna uppnår de olika målen. Detta kan också kopplas till den summativa bedömningsmetoden då den har som syfte att kontrollera vad eleverna har lärt sig av undervisningen (Lindström 2005).

Det kan dock också ses tendenser till det formativa bedömningsättet i resultatet av lärare C

svar. Han förklarar nämligen hur han innan terminen frågar eleverna vilket mål och betyg som eleverna vill uppnå och ger därefter respons på hur eleven ska göra för att uppnå sitt mål under terminens gång. Detta kan relateras till en formativ bedömning där bedömningen sker genom att med eleverna sätta upp gemensamma mål för dem att sträva mot under lektionerna(Lindström 2005).

I analysen av resultatet skulle det också enligt det Broady beskriver om ramfaktorteorin kunna göras kopplingar mellan lärarnas svar kring undervisningsförhållanden och deras olika syften och bedömningsmetoder. Enligt Broady handlar ramfaktorteorin om att synliggöra dessa olika ramar som påverkar arbetet och sedan anpassa sitt arbetssätt efter dessa för att resultatet av undervisningen ska bli så bra som möjligt(Broady 1999). Detta synliggörande och anpassande av ramar kan tänkas ses här i resultatet då lärarna som har tydligt skilda ramfaktorer också visar på att de har tydligt skilda arbetssätt i förhållande till bedömningen av sina elever. Lärare A, B och D som alla berättade att de hade en bra tillgång till material och stora lokaler visade alla tecken på att de använde sig av det som Lindström kallade för formativ bedömning. Detta kan utifrån det Broady skriver förklaras som att de alla är medvetna om deras möjligheter av dessa fysiska faktorer och att de därför väljer att anpassa undervisningen genom att ge sina elever fler alternativ under lektionerna(Broady 1999). Detta kan i sin tur tänkas leda till att de får möjligheten att koncentrera sig på några elever i taget, vilket gör det lättare att använda sig av den mer formativa bedömningsmetoden eftersom den kräver mer tid till att se och prata med alla elever(Lindström 2005).

Lärare C däremot använde sig som nämnt tidigare av en mer summativ bedömningsmetod i sitt arbetssätt. Detta skulle enligt Broady också kunna tolkas som att lärare C även han är medveten om de yttre faktorer som påverkar hans arbete och att han därför också vet att de begränsar honom. Därför kan lärare C tänkas medvetet använda sig av det summativa bedömningssättet eftersom det inte kräver lika mycket tid som det formativa, där han ständigt skulle vara tvungen att bedöma alla eleverna och även hinna prata med alla vilket kan bli svårt om man har en liten lokal med många elever(Broady 1999). Utan med det summativa bedömningssättet kan han istället summera, de resultat som är tydliga och även det han ser under undervisningen, i slutet av terminen när han har tid åt detta(Lindström 2005).

Genom att endast kolla på resultatet av respektive elevs svar så kan även där göras liknande kopplingar. Elev A, B och D har alla givit liknande svar kring de olika ramfaktorerna som deras lärare, alltså att de har en stor tillgång till material och lokaler. De har alla också sagt att de ständigt får prata med sina lärare om olika mål och hur de ligger till betygsmässigt under hela terminen. Detta kan ytterligare stärka tolkningen av att lärarna använder sig av det mer formativa bedömningssättet och att de även har chansen att göra det på grund av att de som Broady skulle mena på att de är medvetna om sina ramfaktorer och goda förutsättningar och väljer därför att anpassa sin arbetsmetod efter detta för att undervisningen ska bli få bästa resultat(Broady 1999).

Elev C stärker också analysen av att hans lärare har mer begränsade förutsättningar till undervisningen då han berättar om att de har en liten lokal och dålig tillgång till material. Han berättar även hur pratet om betyg sker i slutet av terminen vilket också stärker Lindströms summativa bedömningsätt.(Lindström 2005) Detta resultat skulle alltså som tidigare nämnt enligt Broady kunna tolkas som att läraren är medveten om att han är begränsad på grund av

de olika fysiska faktorerna påverkan och att han därför anpassar sitt bedömnings sätt efter detta (Broady 1999).

För att tydligare återkoppla till mina grundläggande frågeställningar, som dels var vilka grunder som lärarna bedömer sina elever utifrån vid betygssättningen, så har jag också analyserat lärarnas svar kring vilka moment som de tyckte var viktiga och vad som var viktigt att bedöma inom momenten till den teoretiska utgångspunkten. Resultatet visade att det fanns en del grunder som lärarna var eniga om och en del som alla inte var överens på. Dessa skillnader skulle med hjälp av ramfaktorteorin kunna bero på att de har skilda faktorer som påverkar deras arbete och som tvingar dem att anpassa sitt bedömnings sätt. (Broady 1999) Ett tydligt exempel på detta som kan ses i resultatet är lärarnas olika tankar om momentet, kunskap om hälsa. Detta moment svarade tre av lärarna att de tyckte var viktigt eller mycket viktigt vid betygssättningen av sina elever, medan en av lärarna ansåg att det inte var viktigt när han betygssatte sina elever. Lärare C, som var den lärare som tyckte att det var mindre viktigt, förklarade att han tyckte att kunskap om hälsa i förhållande till idrotten är viktig att uppmärksamma för eleverna men att den inte är viktigt för honom vid betygssättningen på grund av att han inte har tid att förhöra eleverna på detta.

Detta skulle enligt ramfaktorteorin kunna tolkas som att läraren är medveten om tidsfaktorn är något som påverkar hans arbete och tvingar honom att anpassa hans arbetssätt som i detta fall är betygssättningen (Broady 1999). Detta kan också tydligt kopplas till Lindes beskrivning om läroplansteorin där han förklarar hur lärare måste med påverkan av yttrefaktorer göra olika urval från kursplanen för att den ska gå att realisera i undervisnings praktiken. (Linde 2006) Och det är just detta som läraren i detta fallet gör när han väljer att i urvalet av vad som är viktigt välja bort momentet kunskap om hälsa vid betygssättningen eftersom tidsfaktorn begränsar hans arbete (Linde 2006).

Diskussion

Jag har här, i diskussionsdelen av arbetet, tänkt att mer ingående själv försöka tolka det resultatet jag fått med hjälp av den tidigare forskningen som innan publicerats kring detta ämne. Denna diskussion kommer att främst föras i relation till de grundläggande frågeställningarna som jag utgått från och jag kommer slutligen även försöka bilda en egen slutsats kring frågorna.

En av mina frågeställningar var vilka grunder som lärarna bedömer sina elever på vid betygssättningen av sina elever. Kenneth Nordgren och Maria Samuelsson skriver i sin bok om hur grunderna för betygssättningen i ämnet idrott och hälsa har flera gånger genomgått förändringar fram till idag. Dessa olika grunder och utgångspunkter för betygssättningen kallas för betygssystem och det har skett tre olika betygssystemens skiften under de senaste 40 åren (Samuelsson 2008). När jag i resultatet analyserar vilka grunder som lärarna verkligen bedömer sina elever på vid betygssättningen, så tycker jag att en del av lärarnas svar kan relateras till de betygssystem som tidigare förekommit i ämnet. Detta ser jag dels genom att alla lärarna svarade att resultat var en av de grunder som var viktigast vid betygssättningen. Lärare C svarar att han tycker de moment som tydligt kan ses i resultat och antecknas som t ex konditions tester, orientering, simning mm är de moment som är viktigast. Detta är något som jag tycker klart kan relateras till det tidigare absoluta betygssystemet där det förklaras hur

de såg kunskaper på ett mer objektivt sätt, att alla kunskaper kunde mätas och att de var det som gjorde grunden för vad som skulle bedömas (Redelius 2009). Och eftersom jag själv vet att det inte finns några fastställda kriterier kring t ex konditions tester eller orientering i kursplanen så kan jag tycka att det är konstigt att de då kan vara bland de viktigaste vid betygssättningen av eleverna. Här kan jag istället anta att läraren, som i detta fall har 30 års erfarenhet inom yrket, visar avsikter till att i bedömningen och betygssättningen av sina elever ligga kvar i de grunder som användes under de tidigare betygssystemen. Detta antagande som jag gjort kan jag stärka dels utifrån det som Grönlund beskriver att en del äldre lärare idag har en tendens till att ligga kvar i de betygssystem och grunder som de själva blivit undervisade till att lära ut och bedöma utifrån (Grönlund 2007). Han förklarar hur lärarna kan känna att de under en lång tid lärt sig och utvecklat egna metoder för att göra sitt arbete så bra som möjligt, och när de sedan får beskedet att de ska förändra hela sitt arbetssätt så väljer de istället att fortsätta den väg som de tidigare tagit eftersom den bevisligen fungerat (Grönlund 2007).

Flera av lärarna tyckte även att kamratskap och inställning var viktiga grunder vid betygssättningen. Detta är något som jag också kan relatera till det absoluta betygssystem som Samuelsson tar upp där uppförande och beteende var något som ofta beräknades in när lärare skulle sätta betyg på sina elever (Samuelsson 2008). Även Annerstedt tar upp detta att lärare idag tar mycket av attityder och inställning med i omdömet, och det är något som jag själv kan förstå att det är lätt att göra men det ska fortfarande inte enligt min mening ligga till grund för ett visst betyg eftersom det inte nämns något mål eller några kriterier som kan relateras till detta i kursplanen (Annerstedt 2009).

Resultatet visade som nämnt att lärarna tyckte lika på flera punkter men att en del av lärarna också hade en del delade uppfattningar på bland annat hur, när, vilket syfte de hade med bedömningen och framförallt skilde det sig kring vilka grunder som var viktiga att bedöma eleverna på vid betygssättningen. Detta resultat är något som jag tycker tydligt kan speglas i den nationella undersökningen NU 03 som också visade tydligt på hur lärarna i idrott och hälsa hade flera likvärdiga värderingar men att det också tydligt kunde ses en problematik i ämnet eftersom det också fanns klart flera delade uppfattningar kring bedömning och betygssättningen (NU 03). Detta problem som återigen visar sig i undersökningar är även något som Karin Redelius tar upp när hon beskriver hur synen på mål och vilka kunskaper som är viktiga kan skilja sig avsevärt emellan olika lärare i idrott och hälsa (Redelius 2007). Claes Annerstedt stärker ytterligare detta fenomen och han förklarar hur anledningen till detta beror på att idrotts lärare idag har problem med att förstå betygssystemets intentioner vilket leder till att de också har svårt med att tolka och formulera de olika mål och betygskriterier som är angivna i styrdokumentet (Annerstedt 2009).

Detta problem som återigen påpekas av olika forskare och som hela tiden stärks av undersökningar är något som jag också helt anser är ett stort dilemma i ämnet idrott och hälsa idag. Jag har även i resultatet fått citerade uttalanden från samtliga lärare att kursplanen i förhållande till betygssättningen är väldigt svår och att det stora tolkningsutrymmet som förekommer är en de klara anledningarna till detta. En av lärarna påpekade i intervjun att det borde finnas någon person i varje kommun som presenterar kursplanen och som huvudsakligen hjälper lärarna att göra likvärdiga undervisningar och betygssättningar till alla

elever. Detta är något som jag starkt håller med om, Annerstedt förklarar bland annat hur detta problem om skilda betygssättningar framförallt skiljer sig mellan olika skolor, därför borde det finnas några utsedda personer som skickas ut till kommunerna och samlar olika lärare från flera skolor och diskuterar kring läroplanen för att alla lärare i hela landet skall kunna undervisa och betygssätta elever utifrån samma grunder och likvärdiga villkor. I min andra frågeställning så ville jag belysa hur respektive lärares elever resonerade angående betygssättning och vilka grunder de tror att de blir betygssatta på. Resultatet visade även där att eleverna också dem trodde att resultat, inställning och kamratskap var grunder som var väldigt viktiga när deras lärare satte betyg. Dock så trodde elev A och B att inställning och kamratskap var viktigare än vad deras lärare egentligen tyckte vilket kan kopplas till Karin Redelius tankar om att elever idag egentligen inte vet vad som ligger till grund för deras bedömning (Redelius 2007).

Men när jag tittar på resultatet så tycker jag ändå att elevernas resonemang verkade i överlag stämma väldigt bra överens med deras egna lärare. Detta går emot den nationella undersökningen NU 03 som visade att det finns stora skillnader mellan vad eleverna tror är viktigt och vad deras lärare egentligen försöker lära dem (NU 03). Dock så har jag endast undersökt en enda elev från respektive lärare så detta är absolut inget jag skulle kunna motbevisa. Ändå så kan jag genom att analysera elevernas svar forma en uppfattning om hur det kommer sig att eleverna vet vilka grunder de blir betygssatta på.

Elev A, B och D sa alla att de tydligt fick reda på de mål som de ska uppnå för att nå ett visst betyg och de alla berättade hur de under terminens gång fick handledning av deras lärare genom bedömningsprocessen. Detta beror troligen på att deras lärare använder sig av det formativa bedömningsätt som Lindström tar upp där bedömningen och betygssättningen ses som en del av lärande processen, och jag kan då anta att det är denna bedömningsmetod som gör att deras elever har bra uppfattningar av vad de blir ska lära sig och vad de blir betygssatta på (Lindström 2005).

Elev C däremot förklarade att han inte visste exakt vad som låg till grund för hans betyg. Detta kan relateras till det Redelius och Annerstedt båda beskriver kring det tolkningsutrymme som idag finns när lärarna ska betygssätta sina elever i idrott och hälsa. De förklarar som sagt hur lärarna väljer att tolka innehåll, mål och betygskriter på olika sätt och att detta i sin tur leder till att eleverna inte riktigt vet vad som ligger till grund för deras betyg (Redelius 2007). Om jag däremot jämför elev C svar på undersökningen med hans lärare så tycker jag ändå att han har en god uppfattning av som ligger till grund för hans betyg, även fast han själv kanske inte direkt vet varför. Orsaken till att hans svar stämde så bra överens tror jag kan ha och göra med att han trodde det innehåll som de tillägnade sig åt mest på lektionerna också var det innehåll som viktigast, vilket i detta fall stämde.

Slutsats

Avslutningsvis tänkte jag också göra en slutsats medhjälp av resultatet, analysen och diskussionen i relation till mina grundläggande frågeställningar.

Kring frågeställningen om vilka grunder som lärarna bedömer sina elever utifrån så kan jag dra slutsatsen, som många andra forskare har gjort, att det som ligger till grund för betygssättningen i ämnet idrott och hälsa skiljer sig mellan olika lärare. Varför det skiljer sig,

tror jag själv beror på en mängd olika saker och att alla dessa saker uppstår just på grund av det stora tolkningsutrymme som finns i dagens kursplan. Om jag jämför lärarnas svar i resultatet så kan jag tydligt se att lärare C svar skiljer sig betydligt i förhållande till de andra lärarnas svar. Med hjälp av det jag analyserat och diskuterat så kan jag dra slutsatsen att anledningarna till att lärare C svar skiljer sig kan bero på en mängd olika saker. Om jag relaterar till det Linde och Broady skriver om läroplansteorin och ramfaktor teorin så skulle anledningarna till att det skiljer sig bero på att kursplanen är så pass öppen att lärare tvingas göra egna tolkningar och urval för att göra kursplanen användbar i undervisningen. Dessa Urval och tolkningar påverkas av olika faktorer som t ex lärarens tidigare erfarenhet, tillgång till material eller lokalstorlekar(Linde 2006).

I resultatet kan jag bland annat se att alla dessa tre exempel skiljer sig mellan lärare C och de andra lärarna, så dessa olika faktorer kan mycket möjligt vara orsaken till skillnaderna mellan lärarnas betygsgrunder. Dessa olika faktorer kan jag ytterligare relatera till att Lärare C bedömningssätt skiljer sig från de andra lärarna rent praktiskt, då han enligt Lindström använder sig mer av ett summativt bedömningssätt istället för ett formativt bedömningssätt som de andra lärarna(Lindström 2005). Och eftersom lärarnas bedömningssätt skiljer sig så kan jag dra slutsatsen att detta i sin tur just leder till att lärarnas grunder för bedömning är olika.

Läroplanens tolkningsutrymme i kombination med lärares skilda förutsättningar och erfarenheter är alltså det som enligt min uppfattning gör att lärarnas bedömningssätt och betygsgrunder skiljer sig så pass mycket mellan olika lärare och skolor idag.

Detta är något som jag också direkt tros kan relateras till min andra frågeställning.

Slutsatsen som jag kan dra därifrån är att mitt resultat visade att eleverna som bedömdes med ett formativt bedömningssätt tyckte att de visste vilka mål och kriterier som låg till grund för deras betyg. Dock så hade eleven som bedömdes genom ett summativt bedömningssätt inte lika bra uppfattning över vad han blev betygssatt på i ämnet. Och eftersom anledningen till att eleverna bedömdes utifrån olika bedömningssätt kan förklaras av lärarnas olika förutsättningar, så kan jag dra slutsatsen att lärares olika förutsättningar till att praktisera undervisningen och bedömningen påverkar också elevernas möjligheter till att betygssättas utifrån samma villkor.

Metoddiskussion

Om jag blickar tillbaka på valet av metod och hur genomförandet av metoden gick, så tycker jag sammanfattningsvis att allt gick väldigt bra och att resultatet stämde bra överens med det syfte som jag hade med min metod. Jag tycker att lärarenkäterna fungerade väldigt bra. Det blev inga oklarheter, och de tillfredsställde syftet som dem hade. Elevenkäterna tror jag skulle kunna ha innehållit lite mer information kring betydelserna av de olika momentsbegreppen. Jag fick i intervjun med eleverna en liten uppfattning av att de inte var riktigt hundra på allt vi diskuterade, och att detta möjligen kan ha påverkat deras svar en aning.

Annan kritik som jag skulle kunna ge mig själv, när jag ser tillbaka på genomförandet, är min erfarenhet i en intervjusituation. Trots att jag innan undersökningen gjorde en provintervju så tycker jag ändå att jag kände mig ganska ovan när jag utförde den första lärarintervjun, vilket ledde till att intervjun inte flöt på lika bra som den kunde ha gjort. Men de i de andra

intervjuerna kom jag mer och mer in i en diskussion med lärarna och eleverna vilket gjorde att samtalen flöt på bättre och bättre.

Urvalet av lärare i undersökningen tyckte jag gav mig en bra bild över de lärarpersonligheter som kan förekomma ute i landet. Detta gav mig en väldigt bra blick över de variationer som förekommer i lärares undervisning, vilket i sin tur stärker resultatets tillförlitlighet. Dock så tror jag att urvalet av elever var alldeles för tunn för att verkligen ge mig en bra bild över en grupp elevers tankar kring betygssättningen. Detta ledde till att jag inte direkt kunde dra några starka slutsatser utifrån resultatet av deras svar, utan analysen och slutsatserna blev mer personsinriktade och jag relaterade istället elevernas svar till deras individuella lärare.

Om jag granskar mitt metodgenomförande i förhållande till de etiska aspekterna så var jag väldigt nogga med att hel tiden följa de etiska huvudkrav som står skrivna. Jag redogjorde också dessa ständigt för alla deltagarna i undersökningen för att inga missförstånd skulle uppstå, vilket jag tror gav deltagarna mer förtroende för mig vilket jag också tror bidrog mycket till att undersökningen gick så bra och att resultatet blev trovärdigt.

Vidare forskning

Denna studie hade tyngdpunkten i att undersöka betygssättningen ur lärarnas perspektiv, där elevernas perspektiv var mer för att se deras resonemang i förhållande till deras respektive lärare. Som vidare forskning skulle jag mer vilja sätta mig in i elevernas perspektiv och i större utsträckning verkligen vilja undersöka hur elever i allmänhet resonerar angående betygssättningen i ämnet idrott och hälsa och även mer ingående ta reda på varför de resonerar som de gör.

Referenslista

- Annerstedt, Claes. (2009). *Betygsättning i Idrott och hälsa – stora brister vad gäller likvärdighet och rättvis*. SVEBI:s årsbok 2009.
- Annerstedt Claes (2002), *Betygsättning i idrott och hälsa, från Att bedöma eller döma*, Skolverket
- Broady Donald (1999), *Det Svenska hos ramfaktorteorin*, Pedagogisk forskning i Sverige årg 4 nr1 Uppsala
- Larsson, Håkan och Meckbach (2005), *Jane Idrottsdidaktiska utmaningar – Betygsättning i idrott och hälsa – en didaktisk utmaning med pedagogiska konsekvenser.*- Redelius Karin Lärarnas Riksförbund. Stockholm:Libris
- Lindström Lars, Lindberg Viveca (2005), *Pedagogisk bedömning*, Stockholm HLS förlag
- Linde Göran (2006), *Det ska ni veta, en introduktion till läroplansteori*, Lund Studentlitteratur
- Lundgren Ulf (1999), *Ramfaktor teori och praktisk utbildningsplanering*, Stockholm, Skolverket Pedagogisk forskning i Sverige
- Redelius Karin (2008), *Svensk idrottsforskning, MVG i idrott och hälsa- vad krävs då?*, Stockholm Grafiska punkten i Växjö AB
- Repstad Pål (2007), *Närhet och distans- kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*, Universitetsförlaget Oslo
- Samuelsson Maria och Kenneth Nordgren (2008), *Betyg i teori och praktik*, gleerups utbildning AB
- Skolverket (2005), *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 huvudrapport - bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik och slöjd*, Skolverket, Elanders Gotab, Stockholm
- Trost Jan (2005), *Kvalitativa intervjuer*, Lund: studentlitteratur
- Trost Jan (2007), *Enkätboken*, Lund: studentlitteratur
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtat: 4/4-2012 tid: 17 00. Från <http://www.codex.uu.se/texts/HSFR.pdf>

Bilaga 1

Läroformulär

Jag är?

Man ...

Kvinna ...

Jag har varit idrottslärare i?

... år

Ringa i det alternativ som stämmer bäst in på din åsikt. 0 är oviktigt och 3 ganska viktigt samt 5 väldigt viktigt.

Hur viktigt anser du att momentet är i förhållande till betygsättning ämnet idrott och hälsa?

Bollspel	0	1	2	3	4	5
Simning	0	1	2	3	4	5
Dans/rytmik	0	1	2	3	4	5
Friluftsliv	0	1	2	3	4	5
Kunskap inom hälsa	0	1	2	3	4	5
Fräddrott	0	1	2	3	4	5
Kondition	0	1	2	3	4	5
Gymnastik	0	1	2	3	4	5
Orientering	0	1	2	3	4	5
Bad- och båtvet	0	1	2	3	4	5
Övrigt moment	.....					

.....
.....

Vad anser du är viktigast att bedöma inom momentet i fråga?

Motorisk färdighet	0	1	2	3	4	5
Deltagande	0	1	2	3	4	5
Resultat*	0	1	2	3	4	5
Inställning/motivation	0	1	2	3	4	5
Skicklighet inom moment	0	1	2	3	4	5
Samarbetsförmåga	0	1	2	3	4	5
Kamratskap	0	1	2	3	4	5
Övrigt	.....					

.....
.....

*Resultat vid exempelvis fräddrottsdagar eller konditionstest.

Bilaga 2

Elevformulär

Jag är?

Pojke ...

28

Jag går i?

Årskurs ...

Flicka ...

Ringa i det alternativ som stämmer bäst in på din åsikt. 0 är oviktigt och 3 ganska viktigt samt 5 väldigt viktigt.

Hur viktigt tror du att detta moment är när din lärare betygsätter dig i ämnet idrott och hälsa?

Bollspel	0	1	2	3	4	5
Simning	0	1	2	3	4	5
Dans/rytmik	0	1	2	3	4	5
Friluftsliv	0	1	2	3	4	5
Kunskap inom hälsa	0	1	2	3	4	5
Friidrott	0	1	2	3	4	5
Kondition	0	1	2	3	4	5
Gymnastik	0	1	2	3	4	5
Orientering	0	1	2	3	4	5
Bad- och båtvet	0	1	2	3	4	5
Övrigt moment	.....					

.....
.....

Vad tror du att din lärare tycker är viktigast inom momentet när hon eller han ska sätta ditt betyg?

Motorisk färdighet	0	1	2	3	4	5
Deltagande	0	1	2	3	4	5
Resultat*	0	1	2	3	4	5
Inställning/motivation	0	1	2	3	4	5
Skicklighet inom moment	0	1	2	3	4	5
Samarbetsförmåga	0	1	2	3	4	5
Kamratskap	0	1	2	3	4	5
Övrigt	.....					

.....
.....

*Resultat vid exempelvis friidrottsdagar eller konditionstest.

Hur viktigt tycker du att detta moment är när ditt betyg bestäms i ämnet idrott och hälsa?

Bollspel	0	1	2	3	4	5
Simning	0	1	2	3	4	5
Dans/rytmik	0	1	2	3	4	5
Friluftsliv	0	1	2	3	4	5
Kunskap inom hälsa	0	1	2	3	4	5

Frïidrott	0	1	2	3	4	5
Kondition	0	1	2	3	4	5
Gymnastik	0	1	2	3	4	5
Orientering	0	1	2	3	4	5
Bad- och båtvet	0	1	2	3	4	5
Övrigt moment	.....					
	.....					
	.....					

Vad tycker du är viktigast att kolla på inom momentet när din lärare ska sätta ditt betyg?

Motorisk färdighet	0	1	2	3	4	5
Deltagande	0	1	2	3	4	5
Resultat*	0	1	2	3	4	5
Inställning/motivation	0	1	2	3	4	5
Skicklighet inom moment	0	1	2	3	4	5
Samarbetsförmåga	0	1	2	3	4	5
Kamratskap	0	1	2	3	4	5
Övrigt	.....					
	.....					
	.....					

*Resultat vid exempelvis frïidrottsdagar eller konditionstest.

Bilaga 3

Intervjufrågor

Lärare

- Varför tycker du att just dessa grunder är viktiga när du betygsätter dina elever?
- Varför tycker du att just dessa grunder är mindre viktiga när du betygssätter elever?
- Vilka moment tror du att dina elever tycker är viktigast vid betygssättning?
- Vad tror du att dina elever tycker är viktigast att kolla på inom momentet?
- Tycker du något är svårt vid betygssättningen av dina elever?

- Vad tycker du är bra respektive mindre bra med den nuvarande kursplanen?
- Anser du att det fattas något i kursplanen?

- Hur påverkar elevernas kunskaper din undervisning och bedömningssätt?
- Anser du att tidsramarna för undervisningen är tillräckliga för alla eleverna att nå målen och kunna bedöma dem från kriterierna?
- Anser du att lokalerna och tillgång till material begränsar dig i din undervisning?

- Vad har du som syfte med bedömningen av dina elever?
- Hur och när sker bedömningen av dina elever?

Elever

- Varför tror du att läraren tycker dessa moment är viktigast vid betygssättning?
- Varför tror du läraren tycker dessa moment är mindre viktiga vid betygssättning?
- Vad tycker du själv borde vara viktigast vid betygssättning?

- Känner du att du tydligt vet vad du blir betygsatt på i idrott och hälsa?
- Brukar du under terminens gång få prata med läraren om hur du ligger till eller om något bör förbättras?

- Tycker du att ämnet idrott och hälsa har tillräckligt med tid för undervisning?
- Vad har du för tankar kring lokalerna och tillgången till material i idrottsämnet?